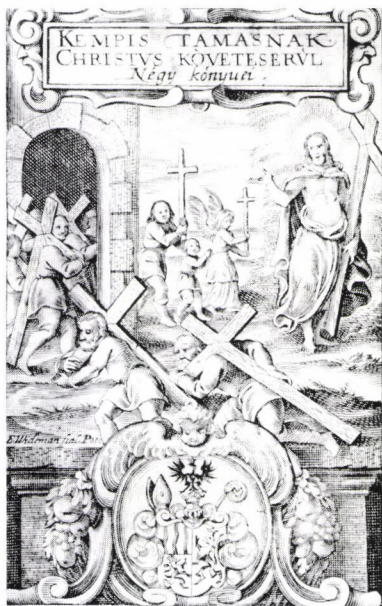

Bp., 1959 (A Budapesti Egyetemi Könyvtár Kiadványai, 6); *Írások és megemlékezések Kempelen Farkas születésének 250. évfordulójára*, szerk. Bolla Kálmán, Bp., 1984 (Magyar Fonetikai Füzetek, 13); *Magyar tudóslexikon*, 1997; M. ZEMPLÉN Jolán, *A felvidéki fizika története 1850-ig*, kiad. GAZDA István, Piliscsaba, 1998; VOIGT Vilmos, *Két szemiotikai gép a 18. századi Magyarországon*, 2000, 2000/július.

Bánki Éva

Kempis-recepció

A *De imitatione Christi* (Krisztus követése) a 15. sz. közepén összeállított, rimes és ritmikus prózában írt mű, „a keresztény életbölcseesség kvintesszenciája” (Rónay György) közérthetően kifejtve. Elterjedtségét a Bibliához hasonlítják. Szerzősége körül évszázadokon keresztül heves viták folytak. Egyes nézetek szerint nem is egy ember műve, ismert formája hosszú idő alatt alakult ki. A régi hagyomány és az újabb kutatás szerint írója Thomas Kempis (1380–1471) németalföldi Ágoston-rendi szerzetes, a devotio moderna kiemelkedő alakja.

Kempis Tamásnak Krisztus követéséről négy könyvei, Pozsony. 1648, címlap, Elias Widemann metszetével

A munka eredetileg kolostori közösség, szemlélődő szerzetesek számára készült. Hamar túljutott a kolostor határain, már a 15. sz.-ban számos nyelvre lefordították. Magyar változatokról a 16. sz. első felétől van tudomásunk: e korból származó kódexeinkben fennmaradtak hosszabb-rövidebb fejezetek vagy kiragadott idézetek. Gyakoriságukat a misztika terjedésével hozzák összefüggésbe. A szerzőt sokszor nem nevezik meg (→*Lázár-kódex*); máskor a szövegeket Szt. Bernátnak (→*Lobkowitz-kódex*, →*Debreceni Kódex*), Szt. Bonaventurának (→*Wesprémi-kódex*) vagy Szt. Ágostonnak (→*Guary-kódex*) tulajdonítják.

Az ellenreformáció fontosnak tartotta a *Krisztus követése* népszerűsítését. →Szántó István jezsuita 1587-ben engedélyt kért Claudio Aquaviva rendi generálistól Kempis könyvének lefordítására, de elkészültéről nincs adatunk. 1594-ben a szintén jezsuita →Vásárhelyi Gergely magyar változata már kész volt, de a kézirat elveszett. Vásárhelyi később újra lefordította a művet, ez meg is jelent (Kolozsvár, 1622).

→Pázmány Péter magyar Kempis-fordítása Bécsben látott napvilágot, 1624-ben. Pázmány ennek előszavában fogalmazza meg sokszor idézet fordítási elvét: „Igyekeztem azon, hogy a deák bötűnek értelmét híven magyaráznám; a szőlésnek módját pedig úgy ejteném, hogy ne láttatnék deákból csigázott homályossággal repedezettnek, hanem oly kedvesen folyna, mintha először magyar embertől magyarul íratott volna.” Pázmány megpróbálta visszaadni az eredeti szöveg ritmikus prózáját. Helyenként előforduló latinizmusai ellenére szövege 17. sz.-i irodalmunk kiemelkedő darabja. Sokszor kiadták, többször átdolgozták.

A 19. sz.-tól a *Krisztus követése* számos új fordításban is megjelent.

Kiad.: Thomas a KEMPIS, *De imitatione Christi* – KEMPIS Tamás, *Krisztus követéséről*, Bp., 1943 (íjf. HORVÁTH János bevezetésével, Kempis latin szövegének és Pázmány fordításának párhuzamos közlésével); *Krisztus követése*, ford. JELENITS István, Bp., 92004.

Irod.: KISS Ignác, *Kempis Tamás magyar fordításai*, EphK, 1885; MIKLÓS Ráfael, *A*

Krisztus követése magyar fordításai, Szombathely, 1935; JENEI Ferenc, *Vásárhelyi Gergely Kempis-fordításáról*, ItK, 1961; BENCZE Lóránt, „Magyar embertől magyarul” (Pázmány fordítási elvei és gyakorlata a Kempis-fordítás I. könyvének I. része alapján), MNyR, 1985; SZÖRÉNYI László, *Pilinszky és Kempis Tamás*, in „Merre? Hogyan?”. *Tanulmányok Pilinszky Jánosról*, szerk. TASI József, Bp., 1997.

Bartók István

Kendeffi Elek, malomvízi gr. (1740–Nagyszeben, 1783. jún. 24.)

Alkalmi versek és latin értekezések szerzője. 1757-től a kolozsvári ref. kollégiumban, 1760-tól svájci és francia egyetemeken tanult. 1764-ben Mária Teréziától grófi címet kapott. 1765-től Hunyad m. főispánja, 1774-től főkormánymentő tanácsos. Értekezést írt a gyámság intézményéről (*Dissertatio juridica de tutoribus*, Kolozsvár, 1759), teológiai vitairatot adott ki a „naturalistáknak” nevezett szabadgondolkodók ellen (*Naturalista expositus*, Kolozsvár, 1759). Magyar és latin nyelvű köszöntő- és gyászversei jelentek meg.

Kiad.: Benkő József levelezése, kiad. SZABÓ György, TARNAI Andor, Bp., 1988 (2 levél).

Irod.: *Consiliarius sapiens*, Kolozsvár, 1783.

Bogár Judit

kenderbársony →textil 3.

Kenderesi Mihály (Kenderessy; Felsőszállás-patak, 1758. nov. 17.–Kolozsvár, 1824. ápr. 26.)

Irodalompartoló, költő. Nagyenyedi tanulmányok után gyakornokoskodott Szebenben, Marosvásárhelyen, némettanulás végett járt Pozsonyban, Bécsben, Pesten. 1787-től Hunyad m.-i főjegyző, 1791-ben és 1811-ben követ az erdélyi országgyűlésen, 1792-ben kolozsvári főbíró, 1793-tól kormánymentő tisztségviselő. Tagja volt a kolozsvári színház építési bizottságának. Támogatta a *Tudományos Gyűjteményt* és Döbrentei Gábor lapját, az *Erdélyi Múzeumot*. Jó barátságban volt

FELSŐ SZÁLLÁSPATAKI
KENDERESI MIHÁLY

a Nemzeti Literatúra lelkes Előmozdítója.

Kenderesi Mihály. Farkas F. metszete. OSZK

ifj. →Pataki Sámuel kolozsvári orvossal. Levelezett →Kazinczyval, →Virág Benedekkel, →Aranka Györggyel; →Vályi Nagy Ferenc az ő buzdítására kezdte fordítani az *Iliász*t; támogatta Kőrösi Csoma Sándort ázsiai útján. Több alkalmi verse is megjelent.

Művei: *Ártatlan erkölcsű és szelíd jó lelkű, néhai kedves élete párjának, Balia Rebekának, áldott emlékezetére*, Kolozsvár, 1802; *A tudomány és a virágzó nemzeti nyelv hazánk boldogságának talpkövei*, Kolozsvár, 1805 (BUCZY Emil és SOMBORI László költeményeivel).

Irod.: BITAY Árpád, *Kenderesi Mihály emlékezete*, Erdélyi Irodalmi Szemle, 1924.

Bretz Annamária

kendő →fejviselet 2.; →keszkenő

kenéz (szláv *knez*, *knyez*; 'előljáró, vezető, fejedelem')

A →románok és →ruszinok vezető rétege, eleinte pásztorcsoportok előljárói, később az alsófokú bíraskodás, igazgatás lefolytatásával megbízott tisztségviselők,